

Domácí násilí

Kamila Kovářová

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kamila KOVÁŘOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Domácí násilí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti domácího násilí.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DUNOVSKÝ J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK Z. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě.

Praha: Grada Publishing, 1995

MACH J., ŠMOLKA P., Když vás trápí někdo blízký, Praha: Portál 1999

CONWAY Helen L., Domácí násilí, -- z anglického originálu Violence vydaného nakladatelstvím Lion Hudson plc, Oxford 1997, V ČR vydal Albatros nakladatelství, a.s., právní nástupce, Praha, 2007, 160 s., ISBN 978-80-00-01550-7

SPURNÝ J., Psychologie násilí, 1. vydání, Praha EUROUNION, 1996, ISBN 80-85858-30-4

BENTOVINY A., Týrání a sexuální zneužívání v rodinách, 1. Vydání, Praha: Grada Publishing, 1998, ISBN 80-7169-629-3

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

15. února 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně
19. 4. 2010

.....
Kamila Komárová

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydávajíc zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá fenoménem domácího násilí. Skládá se z části teoretické a praktické. Teoretická část seznamuje se základními pojmy domácího násilí. Nejprve vysvětluje samotný pojem domácího násilí, dále rozebírá formy domácího násilí, mýty a fakta o domácím násilí, osobu oběti, osobu pachatele a v neposlední řadě způsoby pomoci a řešení této problematiky. Hlavním cílem teoretické části je vysvětlit jaké formy domácího násilí jsou v dnešní době rozpoznatelné a dále také seznámit s danou problematikou.

Praktická část se skládá z kvalitativního výzkumu, ve kterém jsem použila metodu dotazníku. Hlavním účelem výzkumu metodou dotazníku bylo zjistit, jaké je všeobecné povědomí respondentů o problematice domácího násilí jako celku.

Klíčová slova: domácí násilí, znaky a formy domácího násilí, oběť, agresor, výzkum.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with phenomena of domestic violence. It consists of two parts, theoretical part and practical part. The theoretical part presents basic terms of domestic violence. At first it introduces domestic violence as a term, than analyses forms of domestic violence, fable and facts about domestic violence, victim's person, offender's person and last but not least ways of help and resolution of these issue. The main aim of theoretical part is to consecrate which forms of domestic violence are recognizable nowadays and also introduce the issue of domestic violence in a whole.

Practical part consists of qualitative research, in which I used method of questioners. The main point of research by method of questioners was to find out general awareness of respondents about whole issue of domestic violence.

Keywords: domestic violence, characters and forms of domestic violence, victim, aggressive person, research.

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych především ráda poděkovala doc. PaedDr. Marcele Musilové Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady a připomínky, ochotu a vždy vstřícný přístup, které mi poskytla při zpracovávání mé práce. Mé poděkování patří dále také Mgr. Ireně Kotoučové, jejíž konzultace o problematice domácího násilí mi také velmi pomohly k rozšíření vědomostí o tématu mé bakalářské práce. A v neposlední řadě bych ráda poděkovala mé rodině a přátelům za podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Praze, 23. dubna 2010

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 POJEM DOMÁCÍ NÁSILÍ	13
1.1 HISTORIE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	14
1.2 ZNAKY A FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	14
1.2.1 Znaky domácího násilí	14
1.2.2 Formy domácího násilí.....	15
1.3 RIZIKOVÉ FAKTORY A PŘÍČINY VZNIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	17
1.4 FÁZE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	19
1.4.1 Stupňování násilí.....	19
1.4.2 Exploze.....	20
1.4.3 Líbánky	20
1.5 MÝTY A FAKTA O DOMÁCÍM NÁSILÍ.....	21
1.5.1 Mýty o domácím násilí.....	21
1.5.2 Fakta o domácím násilí	23
2 AGRESOR	24
2.1 PŘÍČINY VZNIKU NÁSILÍ A TÝRÁNÍ.....	24
2.2 TYPY PACHATELŮ	24
2.3 NÁSLEDKY PÁCHÁNÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ NA AGRESOROVÍ A POMOC PŘI NÁPRAVĚ OSOBY AGRESORA	25
3 OBĚŤ	26
3.1 POZNÁVACÍ ZNAKY CHOVÁNÍ OBĚTI.....	26
3.2 TYPY OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	27
3.2.1 Ženy.....	27
3.2.2 Děti.....	27
3.2.3 Muži	29
3.2.4 Senioři	30

4	ZPŮSOBY POMOCI OBĚTEM	32
4.1	POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY.	32
4.2	INTERVENČNÍ CENTRA	33
4.3	AZYLOVÉ DOMY	33
4.4	POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE A JINÉ ZDROJE POMOCI.....	34
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
5	METODOLOGIE A CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	37
5.1	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	37
5.2	POPIS METODY	37
5.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	38
6	SHRNUTÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	41
	ZÁVĚR.....	53
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	55
	SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

„Láska se nevyprosí, ani nevyhrozí“

Božena Němcová (Blaschke, 2005, str. 71)

V současné době je domácí násilí velmi rozšířený fenomén, ke kterému dochází za zavřenými dveřmi v soukromí rodinného prostředí. Prostor, který by nám mělo dávat pocit jistoty, klidu a lásky. Právě proto, že společnost očekává naprostou funkčnost těchto hodnot, se domácí násilí stává latentním a často těžko prokazatelným činem.

Cílem bakalářské práce je vysvětlit, jaké formy domácího násilí jsou v dnešní době rozpoznatelné. V empirické části pak u vybraného vzorku zjistit míru informovanosti o dané problematice. Je důležité vědět, že u forem domácího násilí již nejde jen o násilí psychické nebo fyzické, je třeba také zmínit například konkrétní způsoby, jakým se agresor pokouší oběť ovládat a terorizovat a jaké následky toto domácí násilí obětem způsobuje. Pro oběť, kterou se může stát kdokoliv, je však velmi složité agresora opustit. Přestože je na oběti páčáno násilí, má z agresora strach, v mnoha případech ho také bezmezně miluje a věří v jeho nápravu. Proto je pro ni nemožné se jeho osoby, i přes všechny prožívané útrapy, vzdát. Je také důležité zmínit a přiblížit osobu agresora, která je iniciátorem domácího násilí, k jehož páčání má neopodstatněné důvody. A v neposlední řadě je podstatné vědět, jaké způsoby pomoci obětem těchto činů jsou v České republice dostupné.

V empirické části práce jsem se zaměřila na zjištění všeobecné informovanosti zkoumaného vzorku o problematice domácího násilí. Jako základní výzkumnou metodu jsem použila dotazník o patnácti položkách. Dotazník vyplnilo celkem třicet respondentů. Vyhodnocení zodpovězených dotazníkových položek by mohlo přiblížit, jakým způsobem vybraný výzkumný vzorek problematiku vnímá a přinést tak i nová zjištění a pohled na fenomén domácího násilí.

O dané problematice je dále také důležité vědět, že konkrétní případy jsou často vyhodnoceny jako trestný čin. 1. ledna roku 2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon upravuje vzájemnou spolupráci mezi policií, justicií a sociálními službami při řešení problematiky domácího násilí. V zákoně č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, který je platný od 1. ledna 2009 je mimo jiné upraven institut vykázání, který policii umožňuje

vykázat agresivního pachatele z domu či bytu i z jeho bezprostředního okolí až na deset dní. Je tedy třeba si uvědomit, že domácí násilí není neřešitelný problém. Je to problém před kterým nemůžeme a nesmíme zavírat oči. Netýká se jen konkrétní postižené rodiny, ale celé společnosti. Při řešení těchto situací musíme být odvážní, překazit další pokračování násilí a zvolit správný přístup a postup při pomoci obětem domácího násilí. Domácí násilí je závažný a neomluvitelný trestný čin, který nelze ponechat bez povšimnutí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POJEM DOMÁCÍ NÁSILÍ

„Násilí, agrese, konflikty. Neodmyslitelná součást a příznačný rys vztahů mezi tvory, obdařenými myšlením a řečí. Strach, nejistota, obavy. Úzkost, bezmocnost. Vztek, touha po odplatě. Pocity, které v nás setkání s násilím vyvolá. Újma na zdraví, ztráta peněz či majetku, nebo pouze pomluvou pošramocená pověst či čest. Především však trpké zkušenosti a nezřídka doživotní jizvy na duši, to jsou smutnější důsledky setkání s násilím.“ (Spurný, 1996, str. 7)

Z mnoha všeobecných průzkumů lze říci, že domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec. Bohužel také typem nejméně kontrolovaného násilí a také nejvíce podceňovaného. Podmínkou je násilnický scénář, odehrávající se mezi lidmi, kteří spolu udržují intimní vztah. V podstatě jde o ovládnutí lidské bytosti jejím ponižováním a chováním záměrně směřujícím k vyvolávání strachu. Všeobecně je známo, že agresorem neboli strůjcem domácího násilí, bývá v partnerském vztahu převážně muž, ale ojediněle se může stát, že je násilníkem žena. Násilí vedené rukou ženy, je však velmi často pouhou sebeobranou, či odvetou. Ve velmi malém procentu těchto případů dojde k ublížení partnera. Důvody ke vzniku násilí jsou u mužů i žen zpravidla odlišné. Muži mívají často větší autoritu a vyšší postavení, proto také existují rozdíly mezi pohlavími ve způsobu a následcích násilí v partnerských vztazích. Ženy a jejich způsob páchaní domácího násilí odráží především potřebu ovládnutí oběti a také převahu, kterou si násilím vytváří při řešení konfliktů. Toto jednání však může ženu uvést také do role oběti a to tehdy, pokud se například partner začne bránit a oplácet ženě násilí stejným způsobem. Muži díky svým fyzickým předpokladům nebývají většinou oběťmi násilí ze strany partnerky dlouhodobě. Existují ovšem výjimečné situace, kdy žena na podporu a zintenzivnění svého útoku použije nebezpečný předmět jako zbraň. Důležité je také zmínit rozdíl mezi muži a ženami v pohlavním zneužívání. Žena je v těchto případech v obrovské nevýhodě, jelikož muži mohou ženu týrat i formou znásilňování, avšak ženy mají v těchto případech možnost pouze uvést, že jim partner odpírá sexuální přízeň. Znásilnění a sexuální přízeň má na zneužitou osobu samozřejmě naprosto odlišný dopad. (Dufková, Zlámal, 2005)

1.1 Historie domácího násilí

S násilím v rodinách se můžeme setkat již odedávna, ale v každé určité době, mělo své různé podoby a formy. Dříve lidé na násilí v rodinách neviděli nic špatného, bylo bráno jako součást rodinného života a společností bez výhrad tolerováno. Tento postoj byl dán především rozdílným postavením muže a ženy ve společnosti. Muž byl brán jako hlava rodiny, avšak hlava rodiny s nárokem na to, aby ji ostatní členové bezpodmínečně a na slovo poslouchali. Nebylo nic zvláštního na tom, když byla tato poslušnost vynucována násilím. Na problematiku domácího násilí začali v sedmdesátých letech poukazovat feministky ze Spojených států Amerických a západní Evropy. Začalo se hovořit o týrání, zneužívání i znásilňování v rodinách veřejně a jako o závažném problému, který je nutné řešit. Rozrostla se síť azylových domů pro ženy a krizových center. V osmdesátých letech se společnost dále zabývala myšlenkou, že k domácímu násilí musí být přistupováno jako k trestnému činu, který nelze tolerovat a přecházet bez patřičných sankcí. Řešila se také otázka jak toto násilí odhalovat a předcházet mu, jak přistupovat k obětem těchto činů a jak přistupovat k agresorům, kteří tyto činy páchají.

V nynější době má oběť domácího násilí mnoho možností, jak se od tohoto teroru distancovat. Jsou vybudovaná místa, kde je možné se uchýlit a začít nový život bez násilí. Již existují zákony, které poskytují obětem ochranu a především existuje mnoho způsobů a nadějí k přebudování vztahů a začátku nového, lepšího života. (Conway, 2007)

1.2 Znaky a formy domácího násilí

1.2.1 Znaky domácího násilí

Na začátku této podkapitoly, je důležité uvést, že základním znakem domácího násilí je násilí zaměřené na blízkou osobu. Tento znak je naplněn v jakémkoliv případě, který lze označit jako domácí násilí. Mezi další doprovodné znaky můžeme zařadit podle Dufkové a Zlámala (2005) tyto uvedené:

Soukromí domova jako místo, kde k domácímu násilí dochází, je pro agresora naprosto ideální. Především díky tomu, že zde nedosahuje veřejná kontrola a celý incident se odehrává zpravidla beze svědků.

Opakování násilí a dlouhodobost je dalším velmi podstatným znakem. Pokud se incident v rodině stane jen jednou, nepovažuje se za domácí násilí. Každé domácí násilí má

svou historii, ve které agresor opakovaně pokračuje. Dlouhodobost tohoto jevu může být i několik let. Agresor se může spokojit s občasnými nadávkami a fyzickým napadením oběti, ale není výjimkou, že tyto případy vyústí až v rodinnou tragédii.

Tímto se dostáváme k dalšímu podstatnému znaku a to ke vzrůstající intenzitě násilí. Většina útoků je na počátku vedena proti důstojnosti oběti, kdy agresor oběť například ponižuje a zesměšňuje. Pokračování tohoto jednání je ve fyzickém napadení oběti, jako jsou facky, kopance a podobně. Agresor tak ohrožuje zdraví oběti. V konečném stadiu může dojít až k pokusu o vraždu oběti, tedy útoku proti lidskému životu. Intenzita jednotlivých útoků se s opakováním stupňuje. Během fází útoků probíhají také fáze klidu a usmiřování. Avšak čím déle domácí násilí trvá, tím kratší jsou fáze klidu a usmiřování.

Agresorovo uplatnění moci a kontroly, díky němuž lze bez problému rozeznat nerovné postavení rolí agresora a oběti je také velmi podstatným znakem domácího násilí. Tyto nerovné role jsou ustálené a neměnné. Agresor je vůdčí osobnost, kterou musí oběť poslouchat a podřizovat se jí. Kontroluje, zakazuje a ovládá život oběti ve všech směrech.

Zvláštním znakem domácího násilí je to, že oběť a pachatel k sobě mají blízký vztah, protože domácí násilí se odehrává buď mezi partnery, manželi, rodiči nebo prarodiči a dětmi žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Je tedy logické, že jsou citově, sociálně a ekonomicky úzce spojeni. Na základě těchto faktů je pro oběť často velmi těžké agresora opustit, nebo celou věc řešit soudní cestou.

1.2.2 Formy domácího násilí.

Většina lidí dokáže domácí násilí rozčlenit pouze do dvou forem a to na psychické a fyzické. Domácí násilí má však v dnešní době více konkretizovaných forem. Nelze však odepřít, že nejčastější formou je kombinace právě výše zmiňovaného fyzického a psychického násilí.

Násilnický scénář je složen z nadávek, ponižování nebo ovládání a omezování oběti. Následky po fyzickém násilí jsou většinou viditelné pouhým okem, avšak následky týrání psychického jsou velmi těžko odhalitelné. Jak označit například agresorovo jednání s obětí, při kterém má potřebu ji neustále zesměšňovat a poučovat? Kde jsou hranice, kdy už se nejedná o černý humor, ale jednu z forem násilí? Můžeme označit jako násilí neustálé peskování, komandování a šikanování oběti? A co když si oběť nemůže dovolit mít ani jiný názor, než agresor, protože jinak bude mít s agresorem problémy? Je adekvátní ozna-

čovat agresora pouhým cholerikem, který je jen přepracovaný a proto se chová podrážděně a agresivně? A co když má agresor kontrolu nad veškerými financemi v rodině a všem členům dává jen týdenní příděly dle svého uvážení? Je to jen šetrivá povaha, nebo projev potřeby mít oběť pod kontrolou? A co vynucený sex mezi manželi? Je na vině pachatel, nebo spíš oběť, která si neuvědomuje, že v partnerském vztahu je sex přece povinností? Je jen výraz žárlivosti, když nás partner odmítá pouštět do společnosti? Je důkazem opravdové lásky, když nám někdo vyhrožuje, že se zabije, pokud ho opustíme? Nebo jde pouze o citově manipulativní jednání? Kdo stanoví, že takové jednání agresora je ještě stále v mezích tolerance a tohle už ne? (Buskotte, 2008)

Tyto otázky v podstatě shrnují a přibližují, jak těžké a subjektivní může být hodnocení různého chování mezi partnery a jak tenká je hranice mezi tím, co je normální a co už ne. Se všemi výše uvedenými situacemi v otázkách se každý z nás může ve vztahu osobně setkat. Je však velice podstatné, do jaké míry a jakou formou tyto situace probíhají. Největším problémem všech těchto vyjmenovaných jevů je jejich latentnost, protože pokud dochází k týrání takového typu, pak je velice těžké prokázat jeho existenci.

Psychické násilí

Mezi formy násilí podle Buskotte (2008), patří psychické násilí, které se může ve vztahu objevovat samostatně, avšak velmi často je doprovázeno dalšími formami násilí a to především fyzickým, nebo sexuálním násilím.

O psychickém násilí hovoříme tehdy, je-li oběť ponižována, je-li jí nadáváno, nebo tehdy, říká-li jí agresor, že je ošklivá, hloupá, neschopná a podobně. Můžeme zde tedy zařadit veškeré urážení, obviňování, zákazy, terorizování, zastrasování, vyhrožování, hrubé chování, ničení vlastnictví oběti, zejména oblíbených věcí a tak dále.

Fyzické násilí

Další, velmi častou formou je fyzické násilí, kam můžeme zařadit celou škálu fyzického ubližování, napadení a zneužívání. Může mít pozvolný, nebo naopak velmi rychlý spád, kdy dá agresor občas oběti při postrkování facku, nebo pohlavek, poté stupňuje agresivitu na kopance, škrcení, napadení za pomoci různých předmětů, nebo zbraní a může to také vygradovat až v pokus o vraždu, nebo zavraždění oběti. (Buskotte, 2008)

Sexuální násilí

Sexuální násilí je doménou mužů. O sexuální násilí se bude jednat, pokud je žena k pohlavnímu styku přinucena. Sexuální násilí má mnoho podob. Může se objevit jako naléhání ke zkoušení různých sexuálních praktik, které jsou ženě zpravidla nepříjemné, nebo je i přes svůj nesouhlas přinucena sledovat pornofilmy a podobným způsobem uspokojovat partnera. Je to však i jakékoliv sexuální obtěžování, či zraňování oběti.

Emocionální násilí

Jako emocionální násilí můžeme podle Dufkové a Zlámala (2004) označit neustálou kontrolu oběti. Co dělá, s kým se stýká, kam chodí. Dále zde můžeme také uvést citové vydírání jako například výhrůžky odebrání dětí, nebo zesměšňování oběti.

Sociální násilí

Sociální násilí je absolutní izolace oběti především od jejích blízkých, tedy od rodiny, přátel, kolegů. Násilník si takto u oběti zajišťuje závislost a fixování na jeho osobu, protože čím méně se bude stýkat s ostatními lidmi, tím více času bude trávit s ním. (Buskotte, 2008)

Dle Dufkové a Zlámala (2004) do sociálního násilí můžeme dále zařadit také agresorovo samostatné rozhodování ve všech oblastech společného života a využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na oběť.

Ekonomické násilí

Ekonomické násilí se vyznačuje tím, že o peníze musí oběť agresora prosit, dostává přídělky, je jí zabraňováno v obstarávání si vlastního příjmu, nebo jí není dovoleno o svých vlastních penězích svobodně rozhodovat. (Buskotte, 2008)

1.3 Rizikové faktory a příčiny vzniku domácího násilí

Je velmi smutné, že rodinné prostředí je v podstatě jedno z nejvhodnějších pro násilí. Především díky soukromí a intimním vztahům, na nichž je její fungování založeno. Bentovim (1998) uvádí některé z faktorů, které předurčují rodinu k větší náchylnosti ke vzniku a přežívání násilí.

Jedním z hlavních důvodů je čas, který rodina společně tráví. Je logické, že čím více času s někým trávíme, tím větší riziko konfliktu podstupujeme. Navíc se k tomuto faktoru mohou přidat mimo jiné také finanční problémy a s nimi spojená nezaměstnanost. Rodina

v takových případech společný čas tráví především řešením této situace, což vede k rozdílným názorům a zákonitě i ke konfliktům.

Míra prožívání společných rodinných vztahů, soutěživost, vysoká kritika, křičení na členy rodiny jsou projevy vysoké intenzity prožívání rodinných vztahů. Těmto rodinám chybí tolerance, demokratické názory na výchovu a přátelské klima.

Právo ovlivňovat znamená, že příslušnost k rodině opravňuje nejsilnějšího člena ovlivňovat hodnoty, postoje a chování ostatních členů rodiny. To je v širším pojetí naprosto v pořádku, protože rodiče jsou v roli, kdy mají povinnost se o děti starat a vést je k určitému společenskému chování. Tato role však má určité hranice, které by se neměly překračovat, protože pak se rodičovská role může změnit v pouhé omezování a zneužívání rodičovského postavení vůči dětem.

Soukromí je jedna ze základních příčin, bez které by absolutní většina případů domácího násilí nevznikla a dál nepokračovala. Čím větší možnost soukromí, tím menší možnost kontroly. Většina lidí je ovlivněna mýtem, že násilí v rodině je soukromá věc a proto se o tyto věci nezajímají a raději se do soukromí rodiny nepletou. Co se stalo za zavřenými dveřmi domácnosti je pro společnost tabu a proto i veškerá společensky fungující pravidla jsou v tomto prostředí zkreslena a soukromím negativně ovlivněna.

Stres je bezesporu velmi vlivným faktorem k zapříčinění násilí. Rodiny mají sklon ke stresu. Navíc procházení neustálými změnami či přechody. Události životního cyklu, například narození dětí, jejich vývoj a dospívání, stárnutí, odchod na odpočinek a smrt představují změny, jež mají na rodinu nevyhnutelný dopad. Násilné řešení stresu je obvyklým jevem, charakterizujícím problematickou rodinu, v níž se domácího násilí vyskytuje.

Jednou z velmi diskutovaných příčin vzniku domácího násilí je alkohol. Stále však nelze s jistotou říct, jestli je alkohol pohonem násilného chování, nebo jej pouze doprovází. Druhou teorii potvrzují případy, kdy je násilí páčáno agresorem v naprosto střízlivém stavu. Je také dokázáno, že i vyléčení násilní alkoholicí zůstali po úspěšném absolvování protialkoholní terapie agresivní. S jistotou lze tedy říci, že alkohol a násilí spolu velmi úzce souvisí, protože alkohol násilí podporuje, stupňuje a zintenzivňuje, avšak nemusí být jediným důvodem jeho vzniku.

Žárliivost je velmi častým a rozšířeným jevem a také jedním ze závažných důvodů ke vzniku domácího násilí. Často bývá předzvěstí vzniku fyzického, či sexuálního násilí. Podle Buskotte (2008) můžeme rozlišit dva typy žárlivosti. A to žárlivost normální a žárlivost

vost chorobnou. Pod pojmem normální žárlivost si můžeme představit nepřiměřenou reakci na ohrožení vztahu s blízkou osobou, která je podmíněna strachem či vztekem. Chorobná žárlivost je pak nepřiměřená reakce, která je však všudypřítomná. Není potřeba, aby žárlivá osoba dostala podnět k žárlení, protože chorobný žárlivec je v podstatě nemocný a posedlý člověk, který vidí příčiny žárlení naprosto ve všem. Takovýto partneři se pak snaží o co největší izolaci milované osoby od okolního světa, neustále ji kontrolují a snaží se ji ovládat.

Velmi zajímavá je také teorie dle White a Mullena (2006), že žárlivý člověk zřejmě potřebuje dosáhnout toho, aby se oběť přiznala, potřebuje slyšet potvrzení, že k nevěře došlo, protože není schopen přijmout její popírání. Neutišitelnou touhu po poznání, která je základem žárlivosti, není však možné přiznáním uspokojit. Žárlivec většinou i po několikáté požaduje popsání veškerých detailů opravdové, či jen domyšlené nevěry. Zda se konflikt založený na žárlivosti vystupňuje v násilí, závisí na způsobu, jakým je žárlivost ve vztahu řešena.

Velmi často k prvním násilně založeným konfliktům dochází při zlomovém okamžiku vztahu. Například narození dítěte, nebo oznámení o rozchodu či rozvodu.

U každého konkrétního případu domácího násilí je velmi složité odhadnout příčiny jeho vzniku. K agresivnímu chování může dojít zničehonic jak ve spokojeném vztahu, tak i ve vztahu, kde násilí již dlouhá léta partnerovo chování předcházelo a k vyprovokování postačí třeba jen řešení běžných partnerských konfliktů. (Buskotte, 2008)

1.4 Fáze domácího násilí

Jde o takzvanou spirálu násilí, která uvádí způsob cyklů, jakým k domácímu násilí opakovaně dochází a pokouší se také vysvětlit důvody, proč oběť s násilníkem ve vztahu i přes týrání zůstává. Jelikož je statisticky dokázáno, že oběťmi domácího násilí bývají ve zdrcující většině ženy, je tato spirála tvořena s předpokladem, že obětí je žena.

1.4.1 Stupňování násilí

Jedná se o dobu, kdy žena vnímá, že ve vztahu panuje velmi negativní a napjatá atmosféra. Často dochází k hádkám mezi partnery, kdy si partner myslí, že ho žena vyprovokovala a tak začne být vůči ní agresivní po verbální stránce. Žena se v tu chvíli stáhne a při příští podobné příležitosti se snaží vyvarovat jakýchkoliv slov, či situací, které by mohly partnera k násilí vyprovokovat, snaží se mu vyhýbat, aby ke konfliktům mohlo docházet

co nejméně. Někdy se také snaží chovat ještě starostlivěji a mileji, aby co nejvíce omezila důvody vzniku hádek. Ženy, které se již s pravidelností tohoto cyklu setkaly, vědí, že se násilné chování z partnerovy strany bude opakovat, i kdyby se tomu snažily sebevíc zabránit. Není výjimkou, že žena, která toto období prožívá opakovaně, pak stadium stupňování násilí sama vyprovokuje, aby celý koloběh spirály urychlila a toto období měla tak dříve za sebou. V tomto jednání se také odráží snaha oběti koordinovat výbuch násilí a nedovolit tak, aby k němu došlo mimo soukromí domova. Žena se tímto způsobem sama připravuje na toto období, ví totiž, kdy k němu dojde a může se na tuto situaci psychicky obrnit.

1.4.2 Exploze

Zpravidla trvá první fáze tohoto cyklu dlouhou dobu, ale vždy vyvrcholí tím, že muž uvolní svou agresi a dojde k násilí. Každá oběť je jiná a každá je schopná vnímat setkání s násilným chováním jinak. Některé ženy celou situaci vnímají emocionálně, kdy může dojít k emocionálním kolapsům, které mohou trvat i několik dnů. Tyto ženy jsou velmi nešťastné a zoufalé, ze své situace nevidí žádného východiska. Avšak jsou i takové, které z tohoto násilného prostředí utíkají k rodině či přátelům, některé dokonce ihned po prvním incidentu vyhledají pomoc policie a některé ženy se brání protiútokem.

1.4.3 Líbánky

Druhá fáze, fáze exploze má vždy velmi krátké trvání. Po jejím skončení se muž – agresor většinou cítí velmi provinile a nejraději by vrátili všechno zpět. Snaží se vše napravit a přesvědčit ženu, že se toto chování již nebude opakovat a že se již ze vzniklé situace ponaučil. Za žádnou cenu nechtějí, aby s partnerkou došlo k rozvodu, či rozchodu a za tímto účelem se jí snaží jakkoliv přesvědčit. Tato fáze pro ženu znamená uklidnění a novou naději na lepší budoucnost s partnerem. Chce totiž věřit, že to muž tentokrát myslí opravdu vážně a chce také věřit, že se tímto jejich vztah změní k lepšímu. Bohužel se však v drtivé většině všech případů žena setká s hlubokým zklamáním jejích nadějí. Protože je jen otázkou času, kdy se celý cyklus bude opakovat. Poté, co skončí fáze omlouvání a snažení, přijdou výčitky a obviňování oběti pachatelem, že za konflikt mezi nimi může ona.

Tento cyklus však není pravidlem pro scénář průběhu domácího násilí, existují také muži, kteří svou partnerku zbijí bezdůvodně a kdykoliv bez závislosti na spirále násilí. V těchto případech neexistuje fáze napětí, ani fáze omluv, muž ženu prostě zbije jen tak. (Buskotte, 2008)

1.5 Mýty a fakta o domácím násilí

1.5.1 Mýty o domácím násilí

V naší pokrokové a vyspělé společnosti existuje bohužel mnoho předsudků a názorů, které se slovem pokrokový a vyspělý nemají pranic společného. S těmito předsudky a názory se bohužel setkáváme i v problematice domácího násilí a někdy je velmi těžké společnost přesvědčit, že skutečnost je opravdu naprosto odlišná. Čírtková (2008) uvádí několik mýtů, které jsou všeobecně rozšířené a některými lidmi uznávané jako pravdivé skutečnosti.

Důvodem vzniku domácího násilí je špatná reakce oběti při prvních náznacích násilí. Mýtus o tom, že domácí násilí přežívá jen proto, že s tím oběť nic nedělá a nechá si to líbit. Nelze hledat příčinu násilí v oběti, jen proto, že není schopná se s ním sama vyrovnat a agresorovi se postavit. Důsledky takového postoje jsou pro oběť bezesporu katastrofální.

Příčinou domácího násilí je akceptování této problematiky společností a zavírání očí před jejími následky. V tomto případě je veškerá zodpovědnost z agresora převedena na společnost.

Příčinou vzniku domácího násilí je přebírání vzorců násilí z původní rodiny. Toto tvrzení lze považovat za pravdivé v určitých konkrétních případech, avšak nabízí se zde otázka - pokud je toto chování dědičné, kde se vzalo v prapůvodní rodině?

Mezi další velmi často se opakující mýty o domácím násilí dále patří také tyto, které konkretizuje internetový zdroj domácí násilí [www](http://www.www):

Domácí násilí je záležitostí jen rodin s menším finančním příjmem. Bohužel je nutno říci, že je naprosto nepodstatné, zda má agresor vystudovanou základní, či vysokou školu, zda se živí jako zedník, nebo je vlastníkem prosperující firmy, domácí násilí se vyskytuje ve všech sociálních vrstvách.

Domácí násilí jsou spíš hádky, "italská manželství". Je nutné znát hranici, kdy se konkrétní příklad dá nazvat běžným konfliktem mezi partnery, kdy jsou si oba účastníci hádky v podstatě rovni a kdy už se jedná o opakované a stupňované násilí, ve kterém již můžeme s jistotou rozpoznat, kdo je oběť a kdo pachatel.

Hlavním důvodem domácího násilí je partnerova závislost na alkoholu. V případech domácího násilí je alkohol pohonem pro vznik násilí, ale určitě není možné, aby byl důvodem vzniku domácího násilí, jelikož násilné chování má agresor zabudované hluboko v sobě a alkohol je pouze jakýmsi spouštěčem násilí.

Vznik domácího násilí je zapříčiněn provokováním násilníka ze strany oběti. Mnoho pachatelů není schopno nést zodpovědnost za své činy a je pro ně jednodušší veškerou vinu převést na oběť s tím, že je vyprovokovala. Důvodem provokace může být cokoliv, co se partnerovi znelíbí. Avšak je velmi podstatné si uvědomit, že v tomto případě by pachatel musel násilím řešit veškeré konflikty například s kolegy, kteří mají jiný názor. V každém případě je nesmysl, aby si za násilí mohla sama oběť ať už jakýmkoliv způsobem provokace. Na vině je vždy ten, kdo se násilí dopouští. Jelikož on je strůjcem a on může být také tím, kdo toto násilí zastaví.

Ženy násilí ve vztahu samy vyhledávají. Tak jako si mnoho mužů myslí, že každá žena ve skrytu duše touží po znásilnění, pak asi stejnou váhu pravdivosti obsahuje mýtus, že ženy mají násilí ve vztahu rády. Tento mýtus je vysoce podporovaný porno průmyslem. Ale můžeme s jistotou říci, že žádná žena nechce být ve vztahu fyzicky či psychicky týrána.

Násilí není tak neúnosné, když oběť s násilníkem dále zůstává. Toto tvrzení je absolutní zjednodušení toho, co žena ve vztahu s násilníkem prožívá, kdy se vůbec neberou v potaz různé okolnosti, které ženu s násilnickým partnerem nutí zůstat. Nejčastějším důvodem jsou společné děti, či nedostupnost jiného bydlení, než je to s agresorem, dále pak také strach oběti z fyzického napadení, či vydírání a závislost na partnerovi po finanční stránce. Ženy často hledají příčinu násilí především samy v sobě a tím si ospravedlňují to, že s partnerem stále zůstávají.

Role oběti a pachatele jsou dané a je velmi jednoduché rozpoznat, kdo se v jaké roli nachází. Pro mnoho z nás je nepochopitelné, že oběť nedává najevo příkoří, které je na ní pácháno, že se násilníka v mnoha případech zastává a nepřipouští si, že je jeho chování špatné. Na druhou stranu násilník je většinou velmi inteligentní a své násilí umí zdárně zakrývat příjemným vystupováním, úsměvy a společenským chováním na úrovni, kdy si takového člověka jako násilníka nelze ani představit. Rozdělení rolí a jejich přesné určení je tedy někdy velmi zavádějící.

1.5.2 Fakta o domácím násilí

Domácí násilí se odehrává za zavřenými dveřmi domácností, kde nejsou přítomni další svědci. Toto násilí se odehrává mezi osobami, které si jsou blízké a jsou na sobě nějakým způsobem závislé, například ekonomicky. Specifickým faktem, co se legislativy týče, je, že jako u jediného přestupku či trestného činu pachatel zůstává na místě činu, protože si ve většině případů ani nepřipouští nezákonnost svého chování a nevidí na něm nic špatného.

Agresor má „dvojitou tvář“. Agresivní chování projevuje pouze vůči partnerce. Jinak se k okolí chová velmi příjemně a jeví se jako sympatický muž.

Domácí násilí má velmi často svou vlastní spirálu, ve které se násilí opakuje pořád dokola ve stejných cyklech. Střídají se tři hlavní faktory a to láska mezi partnery, naděje, že se vztah zlepší a domácí násilí samo zmizí a strach, který oběť doprovází, když cítí, že se k násilí opět schyluje. Vzhledem k tomu, že má oběť k pachateli blízký vztah, je pro ni velmi těžké se útokům jakýmkoliv způsobem bránit. Ať už z důvodu naděje, lásky, nebo strachu. (občanské sdružení ROSA [www](http://www.rosazl.cz))

2 AGRESOR

2.1 Příčiny vzniku násilí a týrání

Je otázkou, zda a jakou hrají při vzniku domácího násilí psychické, sociální a společenské vlivy, či biologické a genetické faktory. S jistotou můžeme říci pouze to, že každý z nás je za určitých podmínek a okolností fyzického násilí schopen.

Je statisticky dokázáno, že muži jsou, co se domácího násilí týče, typickými agresory. Již v dávných dobách bylo násilí považováno za vyloženě mužskou doménu. Od lovu mamutů, přes gladiátorské souboje až po válčení. Vždy byla od mužů vyžadována určitá míra agresivity, aby mohly vůbec přežít. Tento historický fakt nás zavádí k myšlence, že muži mají agresivní chování zakódované již z dob dávno minulých. Původ násilí u mužů je tedy v jejich biologických a genetických předpokladech. Některé studie také tvrdí, že strůjcem násilného chování je mužský hormon testosteron, který agresivitu u mužů vyvolává.

Tvrzení, že za veškerou agresivitu u mužů je vinen agresivní pud, hormony, či geny se zdá být naprosto logické a pochopitelné, avšak pokud by bylo pravdivé, jak je možné, že existují muži, kteří za celý svůj život nikomu fyzicky neublíží, když v sobě mají toto jednání automaticky zakódované?

Přijatelnější je vysvětlení podle Buskotte (2008), které je z oblasti sociologie a společenských věd. Dle psychologických výzkumů není agrese vrozená, ale pouze naučená. Existují dva základní důvody tohoto naučeného chování. Prvním je agresorovo zjištění, že díky použití násilí dosáhne cíle své vůle, nebo splnění jakéhokoliv pro něj významného požadavku. Druhým důvodem je učení agrese od svého vzoru, kdy násilná osoba přebírá agresivní chování od osob, se kterými byla nebo je často ve styku a to například rodiče, příbuzní, či přátelé.

2.2 Typy pachatelů

Pod pojmem pachatel domácího násilí si většina z nás představí robustního muže, který oplývá sebevědomím, ale není tomu tak. Do dnešní doby se nepodařilo stanovit pevnou typologii pachatelů domácího násilí, protože domácího násilí se může dopustit kdokoli. Avšak pro snazší orientaci v základních typech agresorů v praxi se podle Čírtkové (2008) ustálila poměrně jednoduchá a obecně srozumitelná klasifikace, která je však pouze orientační a pochází pravděpodobně z různých diskusí mezi experty.

Můžeme zde zařadit pachatele, který se ve společnosti chová naprosto nekonfliktně a příjemně a svou agresivitu si vybíjí pouze v soukromí na blízké osobě. Dále naopak osoba, která své násilnické chování uplatňuje jak v prostředí společného obydlí, tak i na veřejnosti. Agresor, jehož závislost ať už na alkoholu, automatech, nebo drogách podporuje násilnické chování, nebo násilník, jehož psychický stav vykazuje známky poruch osobnosti.

Výzkumy dle Conway (2007) dále také poukazují na další pro agresora typické vlastnosti, což je například nízké sebevědomí, pocit neschopnosti a nedocenění, žárlivost, šovinismus a nezodpovědnost nést důsledky svých násilných činů. Zmíněné vlastnosti však nejsou vždy podmínkou pro vznik násilí v rodině, vše záleží na individualitě jejich nositele a schopnosti je ovládat.

2.3 Následky páchání domácího násilí na agresorovi a pomoc při nápravě osoby agresora

Muž v roli agresora logicky netrpí svým násilným chováním, ale především jeho důsledky. Ať už se jedná o rozhodnutí o vykázaní ze společného bydlení, rozchod, nebo rozvod s partnerkou, odebrání a nemožnost kontaktu s dětmi, přerušení společenských kontaktů a zavržení agresora a jeho chování společností. V těchto situacích si někteří muži uvědomí, co všechno pro ně rodina, kterou tyranizovali, znamená a že bez ní jsou v podstatě naprosto osamělí.

Nejvhodnější by bylo začít násilí řešit přímo v jeho jádru, tam, odkud vychází, tedy u samotného násilníka. U nás v dnešní době existuje mnoho programů, které jsou sestaveny pro pomoc obětem domácího násilí, avšak pro násilné osoby zatím neexistuje žádný ucelený program. Faktem je, že naprostá většina agresorů není ochotna si problém přiznat a pokusit se o nápravu, ale to neznamená, že zbylá menšina nemá nárok na pomoc. V České republice se v současné době připravuje projekt Terapie násilné osoby a možnou pomoc mohou agresori hledat také v poradnách pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy anebo u probační a mediační služby v místě svého bydliště. (Buskotte, 2008)

Pravděpodobnost, že se agresor změní k lepšímu a jeho násilné chování se již nebude opakovat je však mizivá, většina případů opět vyústí v partnerovu agresivitu. Bohužel zde velmi často platí pravidlo, že pokud muž jednou ženu uhodí, je jen otázkou času, kdy to opět zopakuje. Domácí násilí totiž nelze brát jako jednorázovou záležitost, je to spíše něco jako začarovaný kruh, z něhož je velmi těžké se pro jeho uzavřenost dostat.

3 OBĚŤ

Domácí násilí nedělá žádné rozdíly mezi lidmi. Může se přihodit komukoliv, kdekoliv a bez závislosti na věku, společenském postavení, národnosti nebo povolání.

Každý člověk je samostatná jednotka, která má vlastní vnímání a prožívání. Proto je i prožitek násilí a intenzita újmy záležitostí subjektivní a individuální (Spurný, 1996), což znamená, že každý se s rolí oběti dokáže smířit jiným způsobem. Silnější osobnosti, většinou tuto roli nesou se „vztyčenou hlavou“ a násilí tolerují jen do určité míry a doby. Osoby povahově slabší, což jsou po prožití určitých stádií násilí skoro všechny, jsou pak zakřiknuté, nevýrazné a nesebevědomé s pocity méněcennosti a zbytečné existence na tomto světě. Každý druh spáchaného násilí na oběti zanechá následky. Oběť domácího násilí se vyznačuje následky specifickými.

3.1 Poznávací znaky chování oběti

Vzhledem k vysoké latenci domácího násilí je velmi těžké uvěřit, že k němu vůbec dochází. Obzvlášť pokud hovoříme s obětí, na které můžeme následky fyzického týrání pozorovat pouhým okem, ale ona nám tvrdí, že k žádnému fyzickému napadení nedošlo. Může nás zmást ambivalentní postoj oběti k pachateli a také to, že ho oběť sama brání a nepřipouští, že by k násilí mezi nimi došlo. K tomu pak také přispívá, že agresora známe jako velmi příjemného a sympatického muže, který se ve společnosti chová slušně a mírumilovně. Tyranizovaná osoba přestane dávat najevo své pocity a nepřipouští si závažnost situace. U oběti si dále můžeme všimnout její nepřiměřené ochoty ve snaze vyhovět ostatním, kdy oběť ztrácí vlastní názor a souhlasí se vším bez jakýchkoliv výhrad. Oběť totiž ztratila svou přirozenou bojovnost o vlastní názor a je smířená s tím, že se projevením jejího názoru stejně nic nezmění. Toto můžeme nazvat jako naučená bezmoc, kdy se oběť ve strachu, aby svým názorem nevyvolala další konflikt, již pouze naprosto přizpůsobuje všem okolním, především agresorovým, názorům. Je také důležité brát v potaz skutečnost, že oběť ve svém vyprávění neříká celou pravdu. Ve většině případů se snaží konfliktní situaci minimalizovat, protože se stydí například za to, že násilí nedokáže čelit a zabránit jeho opakování. (Čírtková, Vitoušová a kolektiv, 2007)

3.2 Typy oběti domácího násilí

3.2.1 Ženy

Bezesporu nejčastějšími oběťmi domácího násilí jsou ženy. Toto je dané mnoha různými faktory. Ženy jsou od přírody fyzicky slabší pohlaví, jejich agresivita je většinou nízká, agresivní řešení problémů jim je velmi vzdálené. Navíc jejich celkové postavení ve společnosti je oproti mužům značně znevýhodněné. Existuje o mnohem více pracovních příležitostí, kde je požadována fyzická síla a zdatnost, existuje mnohem více povolání, kde je pro ženu mnohem těžší se uplatnit, než pro muže. Celkový pohled společnosti na ženu, je spíše jako na slabší bytost, jejímž posláním je porodit a starat se o děti a o domácnost. Být ve společenském dění submisivní a dominantní roli přenechat mužům, jelikož se starají o materiální zajištění rodiny. Jejich respekt jako matek a žen v domácnosti není ve společnosti hodnocen nijak vysoce. Tyto všechny faktory staví ženu do pozice podřízené a v mnohém závislé na muži – partnerovi, který své postavení může vůči ženě velmi snadno zneužívat.

Nejnovější průzkumy dle Buskotte (2008) prokázaly, že téměř každá čtvrtá žena se setkala s domácím násilím osobně. Manželé, bývalí manželé, či partneři na ženy křičí, bijí je nebo jim vyhrožují. Příčinou těchto excesů je buď přehnaná žárlivost, ublížení „velkému mužskému egu“, anebo je to prostě jen hra o postavení a moc.

3.2.2 Děti

Další velmi typickou obětí domácího násilí je dítě. Dítě jakožto tvor, který je po všech životních stránkách závislý na dospělých jedincích respektive na svých rodičích. Týrané a zneužívané dítě je velmi často postiženo syndromem CAN.

„Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, obecně označovaný v anglosaské literatuře jako Child Abuse and Neglect – CAN a odtud převzatý i do naší terminologie, je soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavů a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, v rodině především. Jsou výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Jejich nejvyhraněnější podobou je úplné zahubení dítěte.“ (Dunovský a kol., 1995, str. 15).

Násilí páchané na dospělých je špatné a neomluvitelné a může na oběti zanechat obrovské následky. Ale co teprve následky, které toto násilí způsobí dětem, těm malým

tvorům, kteří mají celý život před sebou? Pro každého lidského jedince je velmi důležité, aby měl v sobě rodinu, již od malička budovanou důvěru, jisté rodinné zázemí a správně vedenou výchovu. Toto je potřebný základ pro budoucí spokojený život. Tímto základem je myšleno šťastné a spokojené dětství, na které má každé dítě u svých rodičů nárok. Pokud je dítěti toto právo odepřeno, pak je velmi pravděpodobné, že to na něj bude mít v dospělosti negativní vliv, kdy bude nuceno žít celý život se špatnými vzpomínkami a traumaty z dětství. (Vaníčková, 2009)

Týrání dětí má své specifické způsoby, které je nutno zmínit. Mezi druhy týrání dětí řadíme především tělesné týrání. Toto Vaníčková (2009, str. 8) definuje jako „tělesné ublížení, nebo nezabránění ublížení či utrpení dítěte, včetně úmyslného otrávení či udušení dítěte.“ Tělesné tresty mohou mít mnoho podob. Můžeme zde zahrnout pohlavek, facku, štípání, kopání, ale také tělesné tresty způsobené použitím různých předmětů, například vařečky, řemenu, horké vody a tak dále. Významné při tomto týrání je, že útoky jsou vedeny na citlivé části těla, jako je například hlava, břicho nebo genitálie. Jako typické jsou po tomto způsobu týrání viditelné modřiny, škrábance, či popáleniny.

Dalším druhem týrání dítěte je podle Vaníčkové (2009, str. 10) psychické násilí. „Zahrnuje takové chování dospělé osoby, které má negativní vliv na citový vývoj dítěte a vývoj jeho chování. Může mít podobu verbálních útoků na sebevědomí dítěte, opakovaného ponižování dítěte, či jeho zavrhování. Vystavování dítěte násilí, násilná izolace, omezování dítěte, vyvolávání situace, kdy dítě má pocit strachu nebo kdy je vystaveno dlouhodobé životní nejistotě, způsobuje dítěti citové ublížení. Nepřiměřené ambice dospělých členů rodiny, dysfunkce rodiny vede často ke stálým útokům na dítě.“

Dalším, velmi závažným druhem násilí na dětech je sexuální násilí. Podle Poněšického (2005) společnost akceptuje a přivírá oči před tím, že toto násilí na dětech existuje. Příznaky zneužívaných dětí jsou často dospělými přehlíženy. Pokusy dětí se s týráním svěřit nejsou brány vážně, dospělí se jim často jen zasmějí a vykládají si je jako odraz bohaté dětské fantazie. Po čase dítě své pokusy vzdá, protože si díky nezájmu dospělých myslí, že toto chování není ničím zvláštním a zajímavým. Při zneužívání dcery otcem je dcera většinou považována za jakousi náhražku matky a také jako její mladší kopii, kterou si otec kdysi bral. Na druhou stranu některé matky sexuálně zneužívají své syny, aby tak překonaly neúspěchy ve vlastním intimním životě. Pokud jim toto však nepřinese potřebné uspokojení, přenáší na ně zlost a zklamání. V žádném případě nechtějí dopustit, aby se od nich syn odpoutal.

Dítě agresor

Dítě se však v rodině nemusí nacházet pouze v roli oběti. Existuje mnoho případů, kdy je dítě agresivní nejen vůči svým vrstevníkům, či sourozencům, ale také vůči svým rodičům.

Dle Vaníčkové (2009) se s dítětem agresorem setkáváme především v dysfunkčních rodinách, kde dochází k domácímu násilí. Děti přebírají vzory chování od svých násilnických rodičů. Dospíváním dítěte se mění způsob násilí, který používá. Od psychického násilí se dítě dostává k násilí fyzickému. Je to dáno především jeho tělesným vývojem, kdy se ve starším věku začínají fyzické síly mezi dítětem a rodičem vyrovnávat. Fyzické násilí je u dítěte vyvoláno především při jeho obraně vlastní osoby v situacích, kdy je mu křivděno, nebo v situacích, kdy se snaží bránit před jiným fyzickým útokem člena rodiny.

Dítě jako svědek domácího násilí

Každé dítě potřebuje ve svém dětství vidět své rodiče jako šťastné a vyrovnané lidi, ve kterých má oporu a různé životní jistoty. Musíme si uvědomit, že konflikty, které jsou pro dospělé běžnou záležitostí výměny názorů, mohou být pro dítě velmi stresující. Pokud je navíc při této výměně názorů překračována určitá hranice únosnosti, může u dítěte dojít k narušení jeho duševní rovnováhy. (Matějček, Dytrych, 2002)

Podle Vaníčkové (2009, str. 17) se u dětí vystavených dlouhodobému stresu v roli svědků domácího násilí, setkáváme „s behaviorálními příznaky stresu, mezi které patří nerozhodnost, zvýšená nemocnost, sklon ke zvýšené úrazovosti, snížený školní výkon, vyhýbání se odpovědnost, podvádění, stoupající spotřeba cigaret, alkoholu, drog a léků, závislé chování na některém z rodičů.“

3.2.3 Muži

Muž jako oběť domácího násilí je v povědomí společnosti v podstatě raritou. Většina z nás si myslí, že není možné, aby se muž stal obětí domácího násilí a že by toto násilí na něm byla žena vůbec schopna spáchat. Toto mínění je dáno především tělesnými předpoklady obou pohlaví. Žena, jakožto křehké stvoření předurčené k mírumilovnosti a jemnosti není do role agresora ideální. Je však třeba brát v potaz to, že žena může své fyzické nedostatky dohnat pomocí různých předmětů, které může použít k zintenzivnění síly útoku na muže. Dále je také možné, že týraný muž se nachází ve špatném zdravotním stavu a je

pro něj velmi těžké se ženě bránit. A co se týče psychického násilí, jsou si obě pohlaví naprosto rovní. Dalo by se říci, že ženy jsou v mnoha případech důmyslnější a zákeřnější, než muži. Díky mužské povaze, která většinou obsahuje prvky ješitnosti a v neposlední řadě také díky názoru společnosti, je pro muže velmi obtížné přiznat, že je na něm domácí násilí páchano. Poněkud pozitivní je pro muže v roli oběti domácího násilí jeho pozice. Má větší možnost případného uplatnění v nové práci, tím také pravidelný přísun financí pro získání a udržení si nového bydlení. Pravděpodobně také po svém odchodu z rodiny nebude svazován starostmi o děti. (Conway, 2007)

Muži, jako oběti domácího násilí se v policejních statistikách objevují zhruba v deseti procentech. Tyto statistiky však nelze brát jako směrodatné, jelikož u domácího násilí páchaného na mužích ať už partnerkou, partnerem (v homosexuálních vztazích), synem, nebo vnukem existuje obrovská latence a proto nám zůstává většina těchto případů skryta. (Buskotte, 2008)

3.2.4 Senioři

Senioři se bohužel také často stávají oběťmi domácího násilí, i když je toto násilí podle mě nejvíce morálně nepřijatelné, jelikož páchaní násilí na babičce, dědečkovi, či svých zestárlých rodičích je více než pohoršující. Vždyť to byli právě oni, kdo se o nás v dětství starali, vštěpovali nám zásady slušného chování a snažili se nás správně vychovávat, ať už jako své děti nebo vnuky. Proto bychom k nim měli vzhlížet s úctou, pro jejich moudrost, kterou zkušenostmi života získali, či kvůli vráskám na čele, které jsme jim mnohdy sami způsobili. Je logické, že čím víc člověk stárne, tím více mu také ubývá fyzických a mnohdy i psychických sil, objevují se různé nemoci, zdravotní potíže a s nimi spojená omezení různého druhu. S postupem věku se, také díky tomuto ubývání sil, stáváme v menší či větší míře závislí na druhých lidech, potřebujeme jejich pomoc, péči, toleranci a větší pochopení. Bohužel je bezmocnost těchto lidí proti nim často zneužívána v podobě různých forem násilí například fyzického nebo psychického, které je vedeno ze strany jejich blízkých. U seniorů se také často setkáváme s tím, že je jejich blízcí vykořisťují po finanční a materiální stránce, za využití jejich slepé dobrosrdečnosti a nevědomosti.

K tomu, aby senioři těmto případům učinili přítrž, brání nejčastěji jejich blízký vztah k agresorovi. Často také z násilí viní sami sebe. Vnímají tuto situaci totiž, jakoby selhali v rodičovské roli a nedokázali svého potomka správně vychovat. Senioři jsou většinou také

nejen fyzicky, ale spíše psychicky závislí na násilné osobě, protože se nezdá, že je to jejich jediný příbuzný a blízký člověk, bez kterého by se cítili naprosto osamocení a bezradní. Pomoc při řešení tohoto problému mohou poskytnout například psychologové a odborní pracovníci sociálních služeb. Nejlepším možným řešením je pak pomoc od ostatních členů rodiny, se kterými se oběť cítí v bezpečí, tato však bohužel často nebývá k dispozici. (domácí násilí [www](#))

4 ZPŮSOBY POMOCI OBĚTEM

4.1 Policie České republiky.

Po přivolání a příjezdu na místo, kde došlo k domácímu násilí, může policie bez povolení majitele vstoupit do bytu, kde k incidentu došlo. Dále policie na místě vyslechne všechny přítomné osoby a svědky incidentu. Důležité je, aby policista při vstupu do společného obydlí konkrétní situaci dobře zvážil a přiměřeně rozhodl o dalších krocích řešení. Celou situaci vyhodnocuje pomocí speciální metody SARA DN, která obsahuje definici domácího násilí, jeho klíčové znaky a soubor patnácti otázek, zaměřených do různých směrů domácího násilí. Jsou to otázky týkající se násilí ve vztahu k blízké osobě, zjištění obecných sklonů násilné osoby k násilí a k zjištění zranitelnosti ohrožené osoby. Po jednotlivých výsleších policie celý incident domácího násilí zadokumentuje a pořídí z místa činu fotografickou dokumentaci. Velmi důležitou pravomocí, kterou policie v nynější době disponuje, je pravomoc pachatele z bytu okamžitě vykázat na dobu deseti dnů a zabránit mu v přístupu odebráním veškerých klíčů od dveří společného obydlí. Pokud pachatel s rozhodnutím policie nesouhlasí, jeho výkonu se brání, vzdoruje anebo odmítá z bytu odejít, může být předběžně zadržen. Pokud policie na místě zhodnotí nebezpečnost pachatele jako vysokou a možnost opakování násilí jako pravděpodobné, může k vykázání agresora dojít i přes nesouhlas oběti. Tento způsob řešení konfliktu, je účinný jako prevence proti dalším možným násilným útokům, vedeným proti oběti. Jako další velmi podstatnou funkci tohoto opatření můžeme brát také možnost oběti zvážít a uvědomit si své možnosti nového života bez agresora a promyslet si další možné kroky k zastavení páčání domácího násilí. Pokud si násilník při vykázání nevzal všechny potřebné věci, jako například občanský průkaz, pak se může do bytu i během desetidenní lhůty vykázání dostat pouze v doprovodu příslušníků policie. (Buskotte, 2008)

Institut vykázání je legislativně podložen zákonem č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, který je platný od 1. ledna 2009.

Bohužel se velmi často můžeme setkat s neprofesionálním přístupem policistů, kdy nedodržují základní pravidla chování k oběti domácího násilí, pro kterou jsou policisté často první osobou, která jim s problémem domácího násilí může pomoci. Při nevhodném chování policisty, se s velkou pravděpodobností může stát, že oběť, které nebyla poskytnuta adekvátní pomoc, zanevře na jakémkoliv způsobu vyhledávání pomoci, nebo důvody své

obhajoby. Proto je velmi důležité, aby se policisté při řešení problému s domácím násilím chovali nanejvýš profesionálně.

4.2 Intervenční centra

Od 1. ledna 2007 působí ve všech krajích České republiky pracoviště poskytující bezplatně krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím – intervenční centra. Každé oběti domácího násilí, která využije pomoc intervenčního centra je poskytnuta odborná pomoc, psychická podpora a usnadnění podniknutí dalších kroků pro lepší budoucnost. Intervenční centra také spolupracují s Policií České republiky a to především v případech vykázaní osoby ze společného obydlí. Do dvaceti čtyř hodin od vykázaní násilníka, je do místně příslušného intervenčního centra o této události doručen úřední záznam od Policie České republiky. Pracovníci centra pak do dvou dnů kontaktují oběť tohoto incidentu a nabízejí jí pomoc v rámci centrem poskytovaných služeb. Ohrožená osoba se rozhodne dle vlastní vůle, zda pomoc využije či nikoliv. Pomoc oběti může proběhnout také na základě její vlastní iniciativy, kdy se po incidentu domácího násilí sama rozhodne věc řešit a služby intervenčního centra, tedy psychologickou, právní nebo sociální podporu, vyhledá a využije. Kontaktovat intervenční centrum pak lze telefonicky, písemně, nebo osobně. (domácí násilí www)

Dle Buskotte (2008) může intervenční centrum pomoci sehnat takzvané utajené bydlení. Násilník se nedozví, na jaké adrese se oběť nachází. Setkání s pracovníci domu utajeného bydlení probíhá na základě telefonické domluvy. Poté je oběť v doprovodu pracovníce do domu převezena.

4.3 Azylové domy

Funkce azylového domu je především poskytnout oběti domácího násilí úkryt před agresorem. Služby azylového domu může oběť využít dočasně, nebo dlouhodobě, kdy má během pobytu příležitost uvědomit si své další možnosti a podniknout kroky k vybudování nového života. Oběť v azylovém domě může také využít odborné rady pracovníků a jejich podporu. (Conway, 2007)

4.4 Pomáhající organizace a jiné zdroje pomoci

Pomáhající organizace, linky důvěry, nebo profesionální pomoc patří také mezi možné varianty, které oběti domácího násilí pomáhají postavit se násilníkovi, vyrovnat se s následky napáchaného násilí a bojovat za své lepší zítřky.

Mezi nejvýznamnější organizace, která mimo jiné pomáhá obětem domácího násilí, patří Bílý kruh bezpečí. Tato organizace funguje již od roku 1991 a jako své hlavní cíle si stanovuje poskytování přímé pomoci obětem a svědkům trestných činů, podílení se na prevenci kriminality a usilování o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení. Morální a emocionální podpora je součástí všech programů pomoci. Bílý kruh bezpečí poskytuje tuto pomoc bezplatně, objektivně, na velmi vysoké odborné úrovni a samozřejmostí je diskrétnost jejich pracovníků. Přímá pomoc je založena na osobním kontaktu s dvojicí konzultantů, právníka a odborníka na psychologickou pomoc. (domácí násilí [www](#))

Mezi linkami důvěry existuje linka založená právě organizací Bílý kruh bezpečí o.s., která je specializovaná na telefonickou krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím - DONA linka. Tato linka pracuje v nepřetržitém provozu od 11. září 2001. Pomáhá osobám ohroženým domácím násilím, ať už jsou v roli oběti, nebo svědka. Pomocnou ruku a odbornou radu podává také profesionálům, kteří se při výkonu svého povolání dostávají s oběti domácího násilí do kontaktu. Volajícím poskytuje odbornou pomoc a podporu za dodržování anonymity každého klienta. (dona linka [www](#))

Jako další existující pomáhající organizace je třeba zmínit například Občanské sdružení ROSA, což je informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí. Toto sdružení je zaměřeno především na psychosociální poradenství.

Dále pak La Strada ČR, která se zabývá prevencí a pomocí obětem obchodu se ženami a s ním spojeného násilí na ženách, zajištěním sociální, právní, psychologické a lékařské pomoci.

ELEKTRA, což je centrum pomoci ženám zneužitým v dětství, krizová intervence a terapie a poradenství v případech, že součástí domácího násilí je sexuální násilí, podpurná terapie rodinným příslušníkům, kurzy a výcviky pro odborníky.

Psychosociální centrum ACORUS Praha poskytuje komunitní práce s rodinou v krizi zapříčiněné partnerskými vztahy zatíženými násilím, dále azylové ubytování pro oběti domácího násilí a jejich dětí, psychoterapie, psychodiagnostika pro děti, workshopy pro pracov-

níky pomáhajících profesí. Z důvodů utajení před násilnými rodinnými příslušníky udává vždy jen telefonní kontakt.

Poradna pro ženy a dívky v nouzi EVA. Tato nabízí lékařské, právní, sociál, psychologické konzultace obětem domácího násilí a v případě potřeby také např. doprovod na úřady. (Conway, 2007)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE A CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Jako nejvhodnější způsob pro zjištění, jak je domácí násilí vnímáno a jak vysoká je míra informovanosti o této problematice, jsem zvolila metodu dotazníku. Oslovila jsem třicet respondentů, kteří odpovídali na celkem patnáct dotazníkových položek.

Cílem výzkumného šetření formou dotazníku je zjistit u vybraného vzorku informovanost o problematice domácího násilí. Dále jak respondenti dané téma osobně vnímají a do jaké míry sahají jejich vědomosti o této problematice.

Výzkum jsem pojala jako výzkumné šetření se zaměřením na zjištění informací a míru kvality odpovědí vyhraněného vzorku respondentů na dotazníkové položky. Menší počet vybraných respondentů je pro účely tohoto výzkumného šetření ideální.

5.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Dotazníky vyplnilo celkem třicet respondentů. Do výzkumného vzorku bylo začleněno deset žáků střední školy ve věku 16 – 17 let, kteří mají danou problematiku obsaženou v učebních osnovách a dotazník vyplňovali v rámci výuky na dané téma. Zbytek respondentů byly osoby dospělého věku různého zaměstnání, které jsem s vyplňováním dotazníků oslovovala osobně. Celkem dotazník vyplnilo patnáct mužů a patnáct žen. Přístup respondentů k vyplňování dotazníku byl velmi individuální. Většina respondentů dotazník bez problému vyplnila a s některými jedinci byl dále rozveden rozhovor na dané téma, jelikož se o něj sami zajímali. Objevily se i případy, kdy bylo vyplnění dotazníku z různých důvodů odmítnuto, například z důvodu ztráty času při vyplňování dotazníku.

5.2 Popis metody

Dotazník je podle Chrásky (2007) jednou z nejběžněji využívaných výzkumných metod empirického výzkumu. Je složen z položek, jejichž cílem je získat odpovědi, a tím zjistit názory a vědomosti respondentů. Měl by být pro respondenty srozumitelný, přehledný, jednoduchý ve svém vyplňování a samozřejmostí je správná jazyková a vhodná grafická úprava. K výhodám této metody patří její nenáročnost na zjištění požadovaných informací od výzkumného vzorku, jednoduchý a rychlý způsob vyplnění a tím i jednoduchý a rychlý způsob získání požadovaných informací. Mezi nevýhody dotazníku můžeme zařadit možné uvádění nepravdivých údajů od respondentů i přes jejich anonymitu a v neposlední řadě také nepřítomnost verbální komunikace s respondentem.

V dotazníku jsem volila otázky uzavřené, s možností výběru z již předem daných odpovědí, otevřené, kde respondenti mohli plně vyjádřit svůj názor a u některých otázek také fantazii a představivost a otázky polouzavřené, které jsou kombinací dvou předchozích typů. Snažila jsem se otázky použité v dotazníku formulovat co nejstručněji a nejsrozumitelněji, aby respondent neměl žádný problém s jejich zpracováním. Nesetkala jsem se s žádným neporozuměním, či negativní reakcí na kteroukoliv z použitých otázek. Dotazník byl veden anonymně, tudíž nelze konkrétní respondenty zpětně dohledat a je tak zaručena ochrana jimi použitých údajů. Zajímavostí dotazníku bylo rozdělení názorů mužské a ženské populace, které se od sebe až překvapivě skoro vůbec nelišili. Informace, získané vyplněním dotazníku by měly odrážet celkové pojetí této problematiky vybraným souborem respondentů.

5.3 Výzkumné otázky

U výzkumných otázek jsem zjišťovala, zda a jakým způsobem se liší názory mužů a žen na danou problematiku a jaké mají s domácím násilím zkušenosti. Pro toto porovnání jsem zvolila otázku číslo pět – „Setkali jste se někdy s domácím násilím, a jestli ano, o jakou situaci se jednalo?“ a otázku číslo deset „Co byste udělali, kdybyste se dozvěděli, že Váš kamarád/Vaše kamarádka je obětí domácího násilí?“

Otázka č. 5: Setkali jste se někdy s domácím násilím

POHLAVÍ	VOLBA	POČET
Ženy	Ano	4
	Ne	11
Muži	Ano	4
	Ne	11

Při srovnání mužů a žen ve zkušenostech s domácím násilím jsem došla k velmi překvapivému a naprosto vyrovnanému výsledku, kdy se u této položky dotazníku muži i ženy zkoumaného souboru v odpovědích naprosto shodli. Rozdílné byly pouze konkrétní případy setkání s domácím násilím jednotlivých respondentů. Dvě ženy uvedly, že se s domácím násilím setkaly osobně, kdy otec bil matku. Jedna žena se stala obětí domácího

násilí, které na ní páchal její přítel, a jedna žena se s problematikou setkala u osob v jejím blízkém okolí. Tři respondenti – muži, kteří se při dotazu, zda se někdy setkali s domácím násilím, vyjádřili kladně, dále uvedli, že toto násilí páchal jejich otec na matce a jeden respondent uvedl, že se s problematikou setkal u osob v jeho blízkém okolí. Dá se tedy říci, že předpoklad, že ženy mají s domácím násilím více osobních zkušeností, se nepotvrdil.

Jako další výzkumnou otázku pro srovnání postoje mužů a žen k dané problematice jsem si zvolila otázku číslo deset.

Otázka č. 10: Co byste udělali, kdybyste se dozvěděli, že Váš kamarád/ Vaše kamarádka je obětí domácího násilí?

- a) snažili byste se mu/jí pomoci jakýmkoliv způsobem např. finančními prostředky, vyhledání odborné pomoci atd.
- b) nepletli byste se do toho
- c) promluvili byste si s agresorem a pokusili se takto věc vyřešit
- d) nahlásili byste problém na policii

POHLAVÍ	VOLBA	POČET
Ženy	a)	13
	b)	0
	c)	0
	d)	5
Muži	a)	10
	b)	1
	c)	7
	d)	5

Srovnatelný počet mužů i žen zvolilo možnost a). Snažili by se tedy oběti jakýmkoliv možným způsobem pomoci. Stejný počet respondentů – mužů i respondentů – žen by nahlásili problém na policii. Nesrovnalosti se objevili u odpovědi c), kdy by si sedm mužů s agresorem o celé věci promluvilo a pokusili by se situaci takto vyřešit, avšak z žen tuto možnost nezvolila ani jedna. Tento rozdíl je dán především tím, že obětí domácího násilí se

stávají mnohem častěji ženy, než muži a druhá žena by tedy s velkými obtížemi vysvětlovala muži – agresorovi, že není správné, když se ke své partnerce chová agresivně. V takových případech by totiž bylo pravděpodobné, že agresor zaútočí i na ni. Jediný muž odpověděl, že by celou situaci ignoroval a nepletl se do ní. Takováto odpověď je známkou sobectví a nezájmu o druhé. Těžko říct, zda v tomto názoru hraje roli pohlaví, nebo spíše povaha jedince.

6 SHRNUTÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Ke splnění cíle výzkumného šetření a získání zpětné vazby z jednotlivých položek dotazníku od vybraného souboru respondentů byla použita technika, spočívající v analýze údajů získaných vyplněním dotazníků. Ke každé jednotlivé položce dotazníku jsem vytvořila přehlednou tabulku obsahující shrnutí odpovědí vybraného souboru respondentů.

Otázka č. 1: Jste žena nebo muž?

POHLAVÍ	POČET
Žena	15
Muž	15

Rozdělení respondentů vzhledem k pohlaví bylo vyrovnané. S dotazníkem pracoval stejný počet mužů a stejný počet žen.

Otázka č. 2: Co si představujete pod pojmem domácí násilí (použijte tři slova, která jej podle Vás vystihují)?

SLOVA VYSTIHUJÍCÍ POJEM DOMÁCÍ NÁSILÍ	POČET
Fyzické a psychické násilí	17
Násilí blízké osoby	4
Ponižování	8
Psychický teror	4
Bití	10
Ubližování	3
Bolest	3
Agrese	5
Strach	14
Bezmoc	7

Úzkost	3
Útlak	4
Zoufalství	3
Nadřazenost	4
Láska	1

Nejvíce odpovědí na tuto otázku směřovalo k zevšeobecnění této problematiky a to k fyzickému a psychickému týrání. Tato představa je logická, pokud se odprostíme od veškerých emocí, které domácí násilí provázejí. Pojem strach zvolil při popisu domácího násilí překvapivý počet respondentů. Sami se snažili vcítit do role oběti a poté je napadali pojmy právě jako strach, bezmoc, úzkost, zoufalství a bolest. Velmi mě zaujala odpověď jednoho z respondentů, který při představě pojmu domácího násilí uvedl slovo láska. Mnoho lidí by s tímto spojením pravděpodobně nesouhlasilo, ale dle mého názoru je pojem láska v této otázce velmi příhodně zmíněn. Často se totiž můžeme setkat s případy, kdy má terorizovaná oběť možnost odejít, ale neudělá to, protože stále věří v agresorovu nápravu a v té důvěře ji podporuje právě láska, kterou k němu stále cítí.

Otázka č. 3: Myslíte si, že jste dostatečně informován/a o problematice domácího násilí?

VOLBA	POČET
Ano	22
Ne	8

Dle mínění respondentů je většina z nich dostatečně informovaná o problematice domácího násilí. Vše však záleží na individuálním přístupu každého z respondentů. Každý má jinou míru ctižádostivosti. Někomu stačí být informován jen z části a má pocit, že je to pro něj dostačující a někdo se o problematiku zajímá do podrobností a stále se necítí být dostatečně informován.

Otázka č. 4: Odkud pocházejí Vámi získané informace o domácím násilí?

- a) z médií
- b) z tisku, časopisů
- c) z internetu
- d) z jiných zdrojů (uved'te jakých)

VOLBA	POČET
a)	13
b)	11
c)	12
d)	12

Na odpovědích respondentů je vidět, že zdroje informací z nabízených možností jsou prakticky na stejné úrovni. Nejvíce respondentů čerpá informace z médií. Jako nejúčinnější zdroj respondenti považují televizi, kde se o domácím násilí dozvídají především z pravidelného televizního zpravodajství. Dvanáct respondentů uvedlo, že jejich informace o domácím násilí čerpají z jiných, než uvedených zdrojů. Jako jiné zdroje uvedlo deset respondentů výuku ve škole, kde tuto problematiku ve vyučovacích hodinách probírali a dva respondenti zmínili, že jsou informováni z jimi blízkého okolí.

Otázka č. 5: Setkali jste se někdy s domácím násilím, a jestli ano, tak o jakou situaci se jednalo?

VOLBA	POČET
Ano	8
Ne	22

Osm ze třiceti respondentů má osobní zkušenost s domácím násilím. Toto je velmi alarmující zjištění a potvrzuje nám, jak moc je domácí násilí rozšířené. Zkušenost pěti respondentů pochází z rodinného prostředí, kdy byli svědky typického příkladu domácího násilí –

otec agresor týral matku. Jeden z respondentů uvedl, že se s domácím násilím setkal prostřednictvím sousedských vztahů, kdy muž týral svoji manželku a rodina respondenta se jí snažila pomoci. Jeden z respondentů byl dokonce obětí domácího násilí ze strany partnera. Zajímavostí je případ týraného invalidního muže, kde agresorem byla žena, bývalá učitelka jednoho z respondentů, která propadla alkoholu. Tento případ je ukázkou možného výskytu domácího násilí páchaného na mužích.

Otázka č. 6: Jaké druhy domácího násilí mohou podle Vás existovat (pokuste se uvést alespoň tři)?

DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	POČET
Fyzické násilí	27
Psychické násilí	26
Sexuální násilí	6
Sociální násilí	12
Ekonomické násilí	9
Emocionální násilí	3
Kombinované násilí	3
Žádné	1

U této otázky dosáhli respondenti velmi překvapujících výsledků, které svědčí o vysoké úrovni znalostí dané problematiky. Nejznámější formou tedy bezpochyby je fyzické a psychické násilí, pak násilí sociální a ekonomické. Avšak zarážející je, že sexuální násilí uvedlo jen šest respondentů, přičemž tento druh násilí patří mezi nejčastější. Pravděpodobně stále ještě přetrvává mýtus, že sex k manželství patří a není podstatné, je-li různými způsoby vynucován.

Otázka č. 7: Proč si myslíte, že domácí násilí vzniká?

- a) tlakem společnosti a vysokými stresujícími nároky na osobu**
- b) vše je dané výchovou agresora (narušené vztahy v primární rodině) a jeho charakterovými vlastnostmi (panovačnost, žárlivost)**
- c) vývojem vztahu mezi agresorem a obětí**
- d) může za to postoj oběti k agresorovi**

VOLBA	POČET
a)	14
b)	26
c)	17
d)	7

Na odpovědích respondentů můžeme vidět, že většina vidí chybu v osobě agresora, jakožto iniciátora vzniku domácího násilí. Podle názoru větší části respondentů, je vznik domácího násilí zapříčiněn také celkovým vývojem vztahu mezi obětí a agresorem. Do jakých situací se dostávají, jaké problémy musí řešit a jak na ně a na jejich vztah tyto především negativní vlivy působí. Sedm respondentů vidí chybu v postoji oběti vůči agresorovi. To, že se oběť nebrání a od agresora neodejde, vidí jako jednu z příčin vzniku domácího násilí, respektive opakovaného vznikání tohoto jevu.

Otázka č. 8: Je podle Vás těžší vyrovnat se spíše s psychickým nebo s fyzickým domácím násilím?

DRUH NÁSILÍ	POČET
Psychické	25
Fyzické	0
Psychické i fyzické	5

Drtivá většina respondentů volila variantu psychického násilí, z důvodů velmi těžko napravitelného, násilím narušeného, psychického stavu. Většina následků po fyzickém týrání, jako jsou modřiny či škrábance, se časem zahojí, ale vzpomínka na pocity beznaděje a útlaku může u oběti přetrvávat po celý život a cokoliv ji může v mysli oběti opět vyvolat. Pět respondentů nedokázalo zvolit jen jednu variantu z možného výběru typů násilí a vybralo si varianty obě, jelikož si myslí, že se tyto dvě formy domácího násilí od sebe neliší a jsou srovnatelně závažné.

Otázka č. 9: Kdo podle Vás může být obětí domácího násilí nejčastěji?

NEJČASTĚJŠÍ OBĚŤ	POČET
Ženy	21
Děti	12
Muži	8
Senioři	6
Postižení lidé	4
Rodiče	1
Kdokoliv	3

Ženy jsou dle názoru respondentů a také dle skutečnosti nejčastějšími oběťmi fenoménu domácího násilí, především pro jejich menší fyzickou sílu. Jako druhou nejčastější oběť uváděli respondenti děti. Což je vzhledem jejich bezbrannosti a závislosti na dospělých logické. Překvapující bylo, že osm respondentů si myslí, že právě muž může být nejčastější

obětí domácího násilí. Senioři a postižení lidé jsou velmi častými oběťmi z důvodu jejich nemohoucnosti a závislosti na péči druhých lidí. Tři respondenti zvolili variantu, že se obětí domácího násilí může stát kdokoliv, což je v podstatě pravda, avšak neřeší to otázku, kdo se může stát obětí nejčastěji.

Otázka č. 10: Co byste udělali, kdybyste se dozvěděli, že Váš kamarád/ Vaše kamarádka je obětí domácího násilí?

- a) snažili byste se mu/jí pomoci jakýmkoliv způsobem např. finančními prostředky, vyhledání odborné pomoci atd.**
- b) nepletli byste se do toho**
- c) promluvili byste si s agresorem a pokusili se takto věc vyřešit**
- d) nahlásili byste problém na policii**

VOLBA	POČET
a)	24
b)	4
c)	7
d)	10

Ve výsledcích této otázky se odráží ochota respondentů oběti pomoci jakýmkoliv způsobem. Čtyřicet respondentů by volilo právě tuto variantu. Deset respondentů by věc dále řešila také s policií, kterou by o celé situaci osobně informovala a tím by se snažila oběť z násilného vztahu vymanit. Sedm respondentů zvolilo variantu promluvy s agresorem, což je bezesporu odvážné gesto, avšak zpravidla bezvýsledné. Zarážející je, že čtyři z celkových třiceti respondentů by se do záležitosti vůbec nevložili a celou věc by nechali bez povšimnutí.

Otázka č. 11: Co byste udělali, kdybyste se dozvěděli, že Váš kamarád/Vaše kamarádka je agresorem tedy strůjcem domácího násilí?

- a) snažili byste se mu/jí domluvit, aby od svého chování upustil/a
- b) nahlásili byste věc na policii
- c) podporovali byste ho/ji, protože věc se jinak než násilím řešit nedá
- d) problém byste ignorovali a chovali se, jakoby se nic nedělo

VOLBA	POČET
a)	27
b)	11
c)	0
d)	1

Sedmadvacet respondentů by zvolilo variantu rozmluvy s agresorem. Pokud by byl agresor náš přítel, je logické, že bychom mu chtěli pomoci takzvaně „otevřít oči“, aby s pácháním násilí přestal. Jenže tento úkol je mnohdy těžký i pro odborníka, proto jen ve velmi ojedinělých případech dojde k agresorově nápravě, pouze na základě přátelské rozmluvy. Jedenáct respondentů zvolilo variantu řešení problému nahlášením na policii. Shledalo tak, že úplně sami na změnu problémové situace domácího násilí nebudou stačit. Jeden respondent uvedl, že by celou věc ignoroval a dělal, jakoby se nic nedělo. Tento přístup je velmi negativním příkladem způsobu myšlení některých lidských jedinců.

Otázka č. 12: Jaké pocity má podle Vás oběť domácího násilí?

POCITY	POČET
STRACH	22
BEZMOC	18
ÚZKOST	8
MÉŇECENNOST	6
PONÍŽENÍ	5
BOLEST	4
NEJISTOTA	3
SAMOTA	3
ZOUFALSTVÍ	4
IZOLACE	3

Pocit strachu je nejčastější pojem, který respondenti uvedli. Pod tento pojem můžeme zařadit mnoho dalších pocitů, které jsou se strachem spojeny jako úzkost, nejistota, samota, zoufalství, které respondenti mimo jiné také uváděli. Bezmoc, která oběť svazuje v jejích krocích proti pachateli, byla u respondentů druhou nejčastější odpovědí. A pojmy jako méněcennost, ponížení, samota, izolace a zoufalství jsou s fenoménem domácího násilí také velmi úzce spjaty.

Otázka č. 13: Znáte nějaké instituce, které pomáhají osobám postiženým domácím násilím (jestli ano, tak jaké to jsou)?

INSTITUCE	POČET
BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ	16
ROSA	14
DONA	15
POLICIE	3
SARA DN	4
LINKA BEZPEČÍ	4
AZYLOVÉ DOMY	1
AVON	1
ŽÁDNÉ	4

Organizace Bílý kruh bezpečí byla uvedena šestnácti respondenty. U vybraného výzkumného souboru je tedy nejznámější organizací na pomoc a podporu obětem domácího násilí. Je to především díky letákům a kampaním, které na podporu obětem vydává a pořádá. Druhá nejčastěji zmiňovaná instituce byla respondenty uváděna DONA linka, kterou zaštiťuje právě Bílý kruh bezpečí. Občanské sdružení ROSA zmínilo čtrnáct respondentů. SARA DN, jakožto baterie patnácti otázek pro pomoc policistům při odhalení domácího násilí, byla respondenty v domněnku, že se jedná o organizaci, zmíněna ve čtyřech případech. Linka bezpečí byla uvedena čtyřmi respondenty. Na žádnou instituci pomáhající obětem domácího násilí si nevzpomněli celkem čtyři respondenti, což není příliš uspokojivý výsledek, protože každý z nás by měl vědět, kde v případě domácího násilí může ať už pro sebe, či pro druhé, hledat pomoc.

Otázka č. 14: Co si představíte pod pojmem SARA DN?

POJEM SARA DN	POČET
Organizace pomáhající obětem domácího násilí	12
Příručka pro policisty pro pomoc při řešení případů domácího násilí	9
Nepředstavím si nic	9

Výsledky této otázky mě velmi překvapily, zejména z toho důvodu, že projekt SARA DN je specifický a všeobecně nepříliš známý. Respondenti byli nad mé očekávání velmi dobře informovaní. Devět z nich uvedlo, že se jedná o příručku pro policisty pro pomoc při řešení případů domácího násilí. Dvanáct respondentů sdílí názor, že SARA DN je organizace na pomoc obětem domácího násilí, což je špatná odpověď, ale pozitivní je, že tito respondenti mají alespoň tušení, že se SARA DN váže s problematikou domácího násilí. Devět respondentů nevedlo v odpovědi na tuto otázku žádný názor, tudíž se ještě s tímto projektem neseznámili a nemají o něm žádné informace.

Otázka č. 15: Myslíte si, že by policie měla mít větší pravomoc při řešení případů domácího násilí?

a) rozhodně ano

b) rozhodně ne

c) nejsem si jist, zda by větší pravomoc při řešení případů domácího násilí policií oběti pomohly

VOLBY	POČET
a)	16
b)	0
c)	15

Více než polovina respondentů si myslí, že by policie měla mít větší pravomoci při řešení případů domácího násilí, avšak jeden z respondentů také ještě zároveň dodává, že si není jist, zda by tyto zvýšené pravomoci oběti domácího násilí dokázaly lépe pomoci. Samostatně tento názor projevila polovina dotazovaných respondentů.

ZÁVĚR

Jak řekl Hirigoyen (2002, s. 8) „Respektovat druhého člověka znamená vnímat ho jako lidskou bytost a rozpoznávat, zda mu neubližujeme.“ Tato věta je k dané tématice naprosto výstižná. Každý fungující vztah musí být založen na vzájemném respektu a úctě mezi osobami. Pokud toto nefunguje, není možné, aby byli lidé ve vztahu šťastní. V počátku vzniku domácího násilí jde vždy především o ztrátu respektu mezi agresorem a obětí. Budoucí agresor si přestane budoucí oběti vážit a tím ji i přestane respektovat. Po ztrátě veškerého respektu a úcty k oběti, doprovázeném agresorovými nadávkami a ponižováním následuje stupňování ve fyzické napadání oběti, které může skončit až smrtí. Je důležité si uvědomit, že vše začalo ztrátou respektu.

V teoretické části bakalářské práce jsem se zabývala podrobně pojmem domácího násilí. Zmínila jsem okrajově, v jakých formách domácí násilí existovalo již v dřívější době a jak došlo ke změně vnímání tohoto fenoménu jako závažného problému. Existují i rizikové faktory a příčiny, které podmiňují vznik násilí mezi blízkými osobami a které v bakalářské práci také zmiňuji. Velmi podstatnou částí pak bylo rozebrání znaků a forem domácího násilí, které lze velmi podrobně konkretizovat. Zjišťovala jsem také, jaké mýty, jimiž se mnoho lidí stále nechá ovlivňovat, jsou kolem této problematiky opředeny a jaké informace lze považovat za fakta. Iniciátorem domácího násilí je agresor, proto je v práci obsažena samostatná kapitola věnována jeho osobě. Podstatná kapitola je věnována oběti domácího násilí. V této kapitole jsem zmínila konkrétní poznávací znaky, které většina obětí svým chováním vykazuje a dále také rozebrala možné typy obětí, kterou se v podstatě může stát kdokoliv. V poslední kapitole teoretické části bakalářské práce jsem uvedla možné způsoby profesionální pomoci obětem domácího násilí. Například možnost využít telefonickou linku 158 a přivolat na místo činu domácího násilí Policii České republiky, která může využít institut vykazání agresivní osoby. Dále možnost využití služeb intervenčních center, která od 1. ledna roku 2007 působí ve všech krajích České republiky. Možnost úkrytu v azylovém domě, kam se oběť může uchýlit, aby nabrala sílu a začala žít novým životem bez násilí. A v neposlední řadě v této kapitole zmiňuji organizace, které obětem domácího násilí poskytují pomoc v podobě linek důvěry, nebo center s odbornou pomocí.

V praktické části, kde jsem jako výzkumnou metodu použila dotazník, jsem zjišťovala, jak vysoká je míra informovanosti o dané problematice u výzkumného vzorku. Do

výzkumného vzorku byli zařazeni studenti střední školy ve věku 16 – 17 let a dospělé osoby různého věku a zaměstnání, které jsem s vyplňováním dotazníku oslovovala osobně. Celkem dotazník vyplnilo třicet respondentů, patnáct mužů a patnáct žen, kteří odpovídali na patnáct dotazníkových položek. Cílem výzkumného šetření bylo formou dotazníku a následného rozhovoru zjistit u vybraného vzorku informovanost o problematice domácího násilí. Dále jak respondenti dané téma osobně vnímají a do jaké míry sahají jejich vědomosti o této problematice. Výzkumným šetřením bylo mimo jiné zjištěno, že část respondentů má osobní zkušenost s problematikou domácího násilí. Tento poznatek dokládá, že domácí násilí je rozšířeným problémem, který se vyskytuje i mezi tak malým vzorkem respondentů, který byl zahrnut do výzkumného šetření. Velmi překvapující bylo zjištění, že většina respondentů má kvalitní znalosti v oblasti forem domácího násilí. Respondenti uvedli všechny dnes rozpoznatelné a existující formy. Celkový výsledek plynoucí z odpovědí vybraného vzorku respondentů svědčil o tom, že informovanost respondentů je na vysoké úrovni.

Problematika domácího násilí je velmi závažný společenský jev. Dokud bude společnost tuto problematiku přehlížet a ignorovat, pak jí sama buduje podhoubí, ve kterém může bez jakýchkoliv komplikací růst.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-629-3
- BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6
- BLASCHKE, K. *Velká kniha citátů*. Ostrava: Knižní express, 2005. ISBN 80-7347-004-7
- CONWAY, H.L. *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7
- ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8
- ČÍRTKOVÁ, L.; VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2
- ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3
- DUFKOVÁ, I.; ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti*. Praha: Střední policejní škola ministerstva vnitra v Praze, 2005.
- DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-192-5
- HIRIGOYEN, M.F. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0994-9
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN: 978-80-247-1369-4
- MACH, J.; ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-337-4
- MATĚJČEK, Z.; DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0332-7
- PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-593-0
- SPURNÝ, J. *Psychologie násilí*. Praha: Eurounion, 1996. ISBN 80-85858-30-4
- VANÍČKOVÁ, E. *Interpersonální násilí na dětech*. Praha: Úřad vlády, 2009. ISBN 978-80-7440-001-8

WHITE, G.L.; MULLEN, P.E. *Žárlivost – teorie, výzkum a klinické strategie*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-708-9

Zákon č. 135/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Zákon č. 273/2008 Sb., ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky.

Internetové zdroje:

Specifika domácího násilí. In: Občanské sdružení Rosa [online] [cit. 15.4.2010]

URL: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/specifika-domaciho-nasili/>

Mýty o domácím násilí. In: Občanské sdružení Rosa [online] [cit. 14.4.2010] URL:

<http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

Ohrožené osoby – senioři. In: Domácí násilí [online] [cit. 14.4.2010] URL:

<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/ohrozene-osoby/seniori/r86>

Intervenční centra. In: Domácí násilí, [online] [cit. 14.4.2010] URL:

<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/r89>

Bílý kruh bezpečí. In: Domácí násilí [online] [cit. 14.4.2010] URL:

<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/bily-kruh-bezpeci/r23>

Dona linka. In: Dona linka [online] [cit. 14.4.2010] URL:

http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA PII: KARTA SARA DN

PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK

- 1. Jste žena nebo muž?**

- 2. Co si představujete pod pojmem domácí násilí (použijte tři slova, které jej podle Vás vystihují)?**

- 3. Myslíte si, že jste dostatečně informován/a o problematice domácího násilí?**

ano ne

- 4. Odkud pocházejí Vámi získané informace o domácím násilí?**
 - a) z médií
 - b) z tisku, časopisů
 - c) z internetu
 - d) z jiných zdrojů (uved'te jakých).....

- 5. Setkali jste se někdy s domácím násilím, a jestli ano, tak o jakou situaci se jednalo?**

- 6. Jaké druhy domácího násilí mohou podle Vás existovat (pokuste se uvést alespoň tři)?**

- 7. Proč si myslíte, že domácí násilí vzniká?**
 - a) tlakem společnosti a vysokými stresujícími nároky na osobu
 - b) vše je dané výchovou agresora (narušené vztahy v primární rodině)
 - a jeho charakterovým vlastnostmi (panovačnost, žárlivost..)
 - c) vývojem vztahu mezi agresorem a obětí
 - d) může za to postoj oběti k agresorovi

8. Je podle Vás těžší vyrovnat se spíše s psychickým nebo s fyzickým domácím násilím?

9. Kdo podle Vás může být obětí domácího násilí nejčastěji?

10. Co byste udělali, kdybyste se dozvěděli, že Váš kamarád/Vaše kamarádka je obětí domácího násilí?

- a) snažili byste se mu/jí pomoci jakýmkoliv způsobem (finanční prostředky, vyhledání odborné pomoci)
- b) nepletli byste se do toho
- c) promluvili byste si s agresorem a pokusili se takto věc řešit
- d) nahlásili byste problém na policii

11. Co byste udělali, kdybyste se dozvěděli, že Váš kamarád/Vaše kamarádka je agresorem, tedy strůjcem domácího násilí?

- a) snažili byste mu/jí domluvit, aby od svého chování upustil/a
- b) nahlásili byste věc na policii
- c) podporovali byste ho/ji, protože věc se podle vás jinak než násilím řešit nedá
- d) problém byste ignorovali a chovali se, jakoby se nic nedělo

12. Jaké pocity má podle Vás oběť domácího násilí?

13. Znáte nějaké instituce, které pomáhají osobám postiženým domácím násilím (jestli ano, tak jaké to jsou)?

14. Co si představíte pod pojmem SARA DN?

15. Myslíte si, že by policie měla mít větší pravomoc při řešení případů domácího násilí?

- a) rozhodně ano
- b) rozhodně ne
- c) nejsem si jist, zda by větší pravomoc při řešení případů domácího násilí policií oběti pomohly

PŘÍLOHA PII: KARTA SARA DN

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁČÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PČR, na úrazy apod.*
- 2) ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůzek.*
- 3) JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLE** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) NEVEREJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN

V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohrožené osoby.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PČR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte DSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

sara dn

3x5 otázek na rizikové faktory

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBĚ

- 1) Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůzek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůzek nebo úmyslů
- 4) Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech
- 5) Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donalinka.cz – www.bib.cz – www.domacinasili.cz
Copyright © 2008 P. A. Krupp, S. D. Hart & H. Balkage – Copyright © 2008 Bílý kruh bezpečí a.s.
Kopírování, reprodukcí a šíření je povoleno za podmínky užití tohoto logo a zveřejnění mechanismu práce.

